KEUMI Ville Skinnari
Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kuuleminen vuoden 2023 TAE:stä
10.11.2022 klo 13:00

MOMENTTI 24.30.66 VARSINAINEN KEHITYSYHTEISTYÖ

- Suomen julkisen kehitysyhteistyön arvioidaan olevan kokonaisuudessaan yhteensä 1,2 miljardia euroa, mikä vastaa noin **0,42 % osuutta bruttokansantulosta.**

- **Ulkoministeriön hallinnoimaan varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 713 miljoonaa euroa** ja 397 miljoonan euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2023 jälkeisille vuosille.

- Suomen kehitysyhteistyössä panostetaan **seuraaviin painopistealueisiin**:

    - Naisten ja tyttöjen oikeudet ja aseman vahvistaminen;
    - Kehitysmaiden talous ja työpaikat;
    - Koulutus, toimivat yhteiskunnat ja demokratia;
    - Ilmastonmuutoksen torjunta ja luonnonvarat;
    - Lisäksi rahoitetaan humanitaarista apua.

- Alueellisesti Suomi painottaa Afrikkaa.

- Vuoden 2023 talousarvioesityksessä arvioitu **Suomen ilmastorahoitukseksi raportoitava osuus on noin 232 miljoonaa euroa, mikä on toistaiseksi selvästi suurin vuosittainen taso.**

- Kehitysyhteistyön osuus bruttokansantulosta on noussut tällä hallituskaudella merkittävästi ja ollut kasvussa neljänä peräkkäisenä vuonna. **Vuoden 2023 talousarvioesityksessä sekä raportoitava määrärahaosuus että osuus bruttokansantulosta kääntyvät siis ensimmäisen kerran laskuun sitten vuoden 2018.**

- **Ulkoministeriö on sitoutunut hallinnon ja tietojen avoimuuteen.** Avoimuus ja läpinäkyvyys parantavat kehitysyhteistyön tuloksellisuutta, vähentävät riskejä väärinkäytöksiin ja korruptioon sekä vahvistavat tilivelvollisuutta ja omistajuutta kehittyvissä maissa.

- **Ulkoministeriö lanseerasi OpenAid.fi-sivuston joulukuussa 2021.** Sivusto kokoaa yhteen palveluun kattavat tiedot Suomen kehitysyhteistyövarojen käytöstä.

- Ulkoministeriö suhtautuu YK:n projektipalvelutoimisto UNOPS:n paljastuneeseen väärinkäytösepäilyyn äärimmäisen vakavasti ja on keskeyttänyt maksatukset UNOPS:lle

heti, kun epäilyt tulivat UM:n tietoon. Tapausta selvitetään huolellisesti. Lisäksi ulkoministeriö on teettänyt kesällä 2022 ulkopuoliset arviot YK:n kehitysjärjestöjen (UNDP, UNEP, UNFPA, UNICEF ja UN Women) riskienhallinnasta ja sisäisen tarkastuksen toiminnasta. **Arvioiden havaintojen avulla UM voi jatkossa toimia tehokkaammin YK-tuissaan ja edetä maksatusten osalta vasta arviointien jälkeen.**

MOMENTTI 24.30.67 DEMOKRATIA- JA OIKEUSVALTIOTUKI

- Demokratia- ja oikeusvaltiotukeen esitetään noin 3 miljoonaa euroa.

- Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen ulkoministeriön toimialaan liittyville demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä edistäville toimijoille kuten esim. Demo Finlandille ja Helsingin yliopiston yhteyteen perustetulle Oikeusvaltiokeskukselle

MOMENTTI 24.30.88 FINNFUNDIN PÄÄOMAN KOROTTAMINEN

- Momentille esitetään 10,0 milj. euroa uusien osakkeiden merkitsemiseen.

MOMENTTI 24.30.89 LAINA- JA INVESTOINTIMUOTOINEN KEHITYSYHTEISTYÖ

- Kehitysyhteistyön laina- ja sijoitusmuotoiseen toimintaan esitetään noin 130 milj. euroa.

YHTEENVETONA:

- **Hallitusohjelman tavoitteita on toimeenpantu. Humanitaarisen ja kansalaisjärjestötuen rahoitusta on kasvatettu. Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistäviä tavoitteita on merkittävässä osassa uusista hankkeistamme.**

- **Suurimmat kipupisteet** liittyvät hallitusohjelman kirjaukseen kehitysyhteistyön 0,7 prosentin BKTL-tasosta sekä 0,2 prosentin osuudesta vähiten kehittyneille maille. Molemmissa referenssiluvuissa selittävänä tekijänä on määrärahatilanne, mikä kasvusta huolimatta ei ole ollut riittävän suurta prosentuaalisten sitoumusten saavuttamisen kannalta.

- **Eduskunta on juuri saanut kehityspolitiikan tulosraportin 2022. Siitä keskustellaan tänään täysistunnossa.**

JAOSTON TOIMITTAMAT ENNAKKOKYSYMYKSET 4-10

4. Miten suomalaiset yritykset ovat onnistuneet pääsemään mukaan YK-hankintoihin, entä valmistautuminen NATO-hankintoihin?

YK-HANKINNAT

- **Vuoden 2021 tilastojen mukaan Suomen YK-myynti yli kaksinkertaistui vuositasolla 7 MUSD → 15,5 MUSD.** Suurin hyppy tapahtui lääketarvikekategoriassa (1,9 MUSD → 6,5 MUSD). Toinen iso komponentti oli kuljetus, varastointi jne. (1 MUSD → 4 MUSD). Taustalla esim. suomalaistoimijoille ulkoistetut MEDEVAC-kuljetukset sekä Helsingin YK-toimintojen käyttämien palvelujen kasvu.

- **Suunta on oikea ja kasvu sinänsä ilahduttavaa, mutta lähtötaso on alhainen.** Jäsenmaatilastossa sijoitus on 127. **Suomi on muihin pohjoismaihin verrattuna aliedustettu YK-hankinnoissa.** (2021: Ruotsi 39,4 MUSD, Norja 43,9 MUSD, Tanska 960,2 MUSD) Tähän pyritään vaikuttamaan lisäämällä yritysten ymmärtämystä YK-hankinnoista sekä lisäämällä suomalaisten toimijoiden tunnettuutta.

- **YK:n hankintajärjestelmään rekisteröityneiden suomalaisyritysten lukumäärä on kaksinkertaistunut viime vuosina ja suomalaisyritysten tietoisuus YK-hankinnoista on kasvanut merkittävästi. Myyntiluvuissa tämä ei ole vielä näkynyt. Kauppoja on saanut yhteensä 141 suomalaisyritystä ja niistä kolme yli miljoonan dollarin arvosta.**

- **Hankintakriteerit ovat olennaisessa osassa.** YK:n hankintojen kokonaisvolyymi on vuosittain noin 20 miljardia USD ja suurin osa hankinnoista kohdistuu alhaisen teknologian bulkkituotteisiin. **Suomalaisyrityksillä on paremmat edellytykset menestyä, jos nämä osallistuvat pilotteihin tai saavat hankintakilpailua edeltäviin tietopyyntöihin vastaamalla vaikutettua hankintakriteereihin.**

- **UNICEF, YK:n hankintaosasto UNPD ja YK:n kehitysohjelma UNDP ovat tehneet valtaosan suomalaisilta yrityksiltä tehdyistä hankinnoista.** Suomalaiset yritykset ovat toimittaneet YK-järjestöille etenkin terveydenhuoltotarvikkeita, IT- ja viestintäratkaisuja, sekä kuljetus- ja varastointipalveluita. UNFPA:n hankinnat Bayerin suomalaiselta tytäryhtiöltä 2013-2017 olivat 21,69 MUSD. Nykyisin Suomessa valmistettujen tuotteiden toimitukset kirjataan emoyhtiö Bayer AG:n alle, eivätkä nämä näy Suomen toimitustilastoissa YK:lle.

VALMISTAUTUMINEN NATO-HANKINTOIHIN

- **Suomen Nato-jäsenyys parantaa kansallisen puolustusteollisuuden liiketoimintamahdollisuuksia.** Nato-jäsenyyden nähdään lisäävän yritysten verkostoitumismahdollisuuksia, tiedonsaantia ja kansainvälistä yhteistyötä. Nato-jäsenyys tarjoaa yrityksille **mahdollisuuden osallistua Naton budjetista rahoitettaviin hankintoihin** ja hankkeisiin sekä parantaa yritysten mahdollisuuksia osallistua **Naton eri virastojen kautta toteutettaviin hankintoihin ja projekteihin.**

- Naton neuvosto on päätöksillään perustanut joitakin neuvoston alaisia toimielimiä ja virastoja, joiden tehtävät koskevat erityisesti hankintaan, logistiikkaan ja huoltoon liittyvää yhteistyötä. Kaikki jäsenvaltiot eivät osallistu kaikkien Naton neuvoston perustamien virastojen tai toimielinten työhön. Uuden jäsenvaltion odotetaan osallistuvan Naton hankinta ja huoltoviraston (NATO Support and Procurement Agency, NSPA) ja sen organisaation (NATO Support and Procurement Organisation, NSPO) johtoryhmän toimintaan sekä Naton tietojärjestelmäviraston (NATO Communication and Information Agency, NCIA) ja sen organisaation (NATO Communication and Information Organisation, NCIO) johtoryhmän toimintaan. Muiden virastojen osalta kyseinen jäsenvaltio arvioi itse osallistumistarvettaan.

5. Sukupuolten tasa-arvoa edistävien hankkeiden osuus kehitysyhteistyössä

- **Kehitysyhteistyön rahoitus sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi on kasvanut merkittävästi viime vuosina.** Olemme sitoutuneet EU-linjauksen mukaiseen hallitusohjelman tavoitteeseen siitä, että vaiheittain 85% kehitysyhteistyöhankkeista sisältävät sukupuolten tasa-arvoa edistäviä tavoitteita.

- **Vuonna 2021 76% kaikista uusista kehitysyhteistyöhankkeista edistivät sukupuolten tasa-arvoa** joko pää- tai osatavoitteena.

- **Ulkoministeriö viimeistelee parhaillaan tiekarttaa 85% tavoitteen saavuttamiseksi.** Sukupuolten tasa-arvo on entistä näkyvämpi osa esimerkiksi ilmastotyötä ja finanssisijoituksia, mutta parantamisen varaa on kaikilla sektoreilla ja kaikissa yhteistyömuodoissa jotta 85% tavoite saavutetaan. On tärkeätä, että EU-linjauksen mukainen tavoite säilyy kehitysyhteistyössä pitkäjänteisesti.

  (EU-linjaus, johon viitataan, on EU:n Gender Action Plan III eli kaikkia EU:n ulkosuhteita koskeva toimintasuunnitelma sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, voimassa 2021-2025.)

6. Näkemys tuen suuntaamisesta kansainväliselle koulutusta tukevalle rahastolle (Education Cannot Wait, ECW)

- **Koulutuksen tukeminen kriisitilanteissa on entistä akuutimpi kysymys.** Globaalisti 222 miljoonaa lasta konflikti ja kriisitilanteissa tarvitsee tukea oppimiseen.

- ECW toimii humanitaarisen ja kehitysavun rajapinnassa. **ECW tukee monivuotisia resilienssiohjelmia 25 pitkittyneessä kriisitilanteessa, fokuksena erityisesti pakolaisten ja sisäisesti paenneiden lasten ja nuorten oppimistarpeet.**

- **Kirkon Ulkomaanapu on saanut työhönsä rahoitusta ECW:ltä** mm. Ugandassa ja Nepalin maanjäristyksen jälkeen.

- **Suomi on rahoittanut rahastoa vuosina 2020-2021 yhteensä 6 MEUR.** UM:n vuoden 2023 mahdollinen rahoitus ECW:lle tullaan allokoimaan vuoden 2023 aikana vapautuvista määrärahoista.

7. Kehitysyhteistyön rahoituspohjan vahvistaminen edistämällä yksityisten rahoittajien mukaantuloa kestävän kehityksen hankkeiden rahoitukseen. Mahdollinen tarve yksityisten investointien kestävän kehityksen mukaisten kriteerien selventämiseen (viittaus UaVL 4/2022 vp)

- On tärkeää saada yksityisiä sijoituksia mukaan kehitysyhteistyön rahoitukseen. **Nykyisillä finanssisijoituksilla tähän mennessä tehtyjen sijoitusten arvioidaan vivuttavan mukaan yli 1,7 miljardia euroa muuta rahoitusta. Loppuvuodesta ilmestyy vuoden 2021 vuosiraportti finanssisijoituksista.**

- **On olennaista, että kehitysyhteistyömäärärahoista annettavalle rahoitukselle on selkeät, kestävän kehityksen mukaiset kriteerit.** Ulkoministeriön hallinnoimat finanssisijoitukset tehdään Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden ja kehityspoliittisen investointisuunnitelman mukaisesti, ottaen huomioon kansainväliset sopimukset ja linjaukset, joiden edistämiseen Suomi on sitoutunut.

- **Yksityiselle rahoitukselle on olemassa omat, jatkuvasti kehittyvät kansainväliset kriteeristönsä.** Kestävää rahoitusta säädellään EU:ssa, ja myös reaalitalouden yritysten kestävyystoimiin liittyvä sääntely kehittyy kovaa vauhtia. Lisäksi vapaaehtoisia standardeja kehitetään edelleen kansainvälisesti.

- Uudet kestävyysraportointivaatimukset ja kestävän kehityksen mukaiset standardit tulevat yhtenäistämään yritysten toiminnasta saatavilla olevaa tietoa ja parantamaan sen laatua muun muassa tietojen varmennusvaatimuksen myötä. Kestävän rahoituksen

kriteeristön kehittyessä niin EU:ssa kuin globaalisti, ei erilliselle (kansalliselle) kriteeristölle ole tarvetta. Sen sijaan tulee varmistaa, että kehittyvä sääntely ja kriteeristöt huomioivat myös kehittyvien maiden tarpeet, jotta ne eivät jää kestävän rahoituksen ulkopuolelle.

8. Koulutus painopisteenä kehitysyhteistyössä ja humanitaarisesta avusta. KEO-20 ja KEO-70

- **Laadukas ja inklusiivinen koulutus -painopistettä on systemaattisesti vahvistettu kuluneella hallituskaudella**. Painopisteen tavoitteenasettelua on täsmennetty, fokuksena:

    - Laadukas koulutus ja osaavat opettajat
    - Oikeus koulutukseen erityisesti tytöille ja vammaisille henkilöille, ml. kriisitilanteissa
    - Nuorten ammatillinen osaaminen ja elämäntaidot

- **Koulutussektorin kehitysyhteistyön rahoitustaso on kasvanut ja Suomen globaali vaikuttavuus vahvistunut Suomen liityttyä monenkeskisten koulutusrahastojen tukijaksi (GPE, ECW).** Keskeinen Suomen globaalia vaikuttavuutta vahvistava virstanpylväs on ollut opetusalan **kehitysyhteistyön osaamiskeskuksen (FinCEED) käynnistäminen** osana Opetushallitusta.

- Kehitysyhteistyö ja koulutusvienti täydentävät toisiaan. **Oppimisen kriisin ratkaisuihin tarvitaan entistä laajempaa toimijoiden yhteistyötä ja koulutusvienti voi osaltaan tukea opetuksen laadun parantamista kehittyvissä maissa.** Kehitysapua tarvitaan siihen, että tavoitetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia. Toisaalta koulutusviennillä voidaan tukea koulutuksen kehittämistä myös sellaisissa kehittyvissä maissa, joissa Suomella ei ole kehitysyhteistyötä. Suomalaisen koulutusviennin liikevaihto on jatkuvasti kasvanut ja se nousi jo 646 miljoonaan euroon viime vuonna.

- Meillä on merkittävä mahdollisuus vaikuttaa oppimisen kriisin ratkaisuihin, jos voimme hyödyntää suomalaista osaamista myös esim. kansainvälisten kehitysrahoittajien hankinnoissa.

- **Isojen kansainvälisten koulutusrahastojen (kuten GPE ja ECW) tukijana Suomen relevanssi ja näkyvyys ratkaisuja ja palveluita tarjoavana koulutustoimijana lisääntyy.**

- **Suomen merkittävä tuki koulutukselle kumppanimaiden maaohjelmissa jatkuu**. Yhä useammassa Suomen yhteistyömaassa tukea on sopeutettu konflikti- ja kriisitilanteisiin (Afganistan, Myanmar, Ukraina, Etiopia, Somalia, Palestiina, Syyrian kriisi).

- **Euroopan unioni on vahvistuva viitekehys koulutussektorin kehitysyhteistyössä ja humanitaarisessa avussa. Suomi tukee EU:n kehityspolitiikkaa koulutussektorilla konkreettisesti FinCEEDin kautta.**

- **Suomi tukee koulutusta myös osana humanitaarista apua (UNHCR, UNRWA, WFP, kansalaisjärjestöt):**

    - **Suomen suurimman humanitaarisen avun tukikanavan UNHCR:n (yhteensä noin 20 MEUR/vuosi) avustustoiminnan piiriin kuuluu noin 10 miljoonaa kouluikäistä pakolaislasta.** Suomen tukea kanavoituu yleistukemme (7 MEUR/vuosi) kautta mm. pakolaislasten ja -nuorten koulutukseen pakolaisleireillä. Huomioitavaa kuitenkin on, että osa pakolaisista osallistuu kansallisiin koulutusohjelmiin.
    - **Suomella on monivuotinen rahoitussopimus (5 MEUR/vuosi) myös YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestö UNRWA:n kanssa.** Suomen em. yleistukea kohdistetaan järjestön ohjelmabudjettiin, jolla rahoitetaan mm. palestiinalaislasten ja -nuorten koulutusta, ml. ammatillinen koulutus.
    - Humanitaarisen avun varoin tuetaan myös suomalaisten kansalaisjärjestöjen hankkeita koulutussektorilla (v. 2022 esim. kouluhanke Mosambikissa, lukutaitohanke Etiopiassa).

9. Vastuualueen kipupisteet talousarvioesityksessä

- Suomi on edelleen jäljessä hallituksen tavoitteesta kehitysrahoituksen nostamisesta YK:n tavoitteen mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta. **Huolimatta viime vuosien määrärahojen kasvusta, ensi vuoden talousarvioesityksessä arvioitu osuus laskee 0,42 prosenttiin bruttokansantulosta.**

10. Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi vastuualueen osalta

- **Täydentävässä talousarvioesityksessä käyttösuunnitelmakohdasta 1 (monenkeskinen kehitysyhteistyö) siirretään 3,7 miljoonaa euroa käyttösuunnitelmakohdalle 2 (maa-ja aluekohtainen kehitysyhteistyö) vastaamaan Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan aiheuttamia avustustarpeita Ukrainalle (yhteensä lisätty määräraha 30 miljoonaa euroa).**

- Lisäksi siirretään 200 000 euroa varsinaiselta kehitysyhteistyömomentilta ympäristöministeriön momentille 35.10.66 kattamaan kehitysmaiden osallistumiskuluja kansainvälisiin ympäristösopimusten ja –prosessien kokouksiin.